

Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelma 2022–2025

Kaupunkiympäristön julkaisuja 2021:27

Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelma 2022–2025

Kannen kuva | Shoot Hayley / Helsinki Marketing
Julkaisija | Helsingin kaupunki / Kaupunkiympäristön toimiala
ISBN | 978-952-386-020-9
ISSN | 2489-4230

Sisällys

1. Johdanto.....	4
1.1. Roskaantumisen hillinnän ohjelma.....	4
1.2. Roskan lähteet	5
1.3. Nykyiset toimet roskaantumisen hillitsemiseksi	5
1.4. Toimenpideohjelman valmistelu	6
2. Toimenpiteet.....	7
2.1. Yleistä toimenpiteistä.....	7
2.1.1. Viestintä	8
2.1.2. Yleiset alueet	8
2.1.3. Rakentaminen	8
2.2. Kärkihankkeet.....	9
2.3. Muut toimenpiteet	11
3. Toteutus ja seuranta	14
Lyhenteitä.....	15

1. Johdanto

1.1. Roskaantumisen hillinnän ohjelma

Roskaantuminen on Helsingissä merkittävä ongelma, joka aiheuttaa haittaa ympäristölle ja terveydelle, vähentää kaupunkialueiden viihtyisyyttä ja vetovoimaa sekä vaikuttaa negatiivisesti kaupunkikuvaan. Helsingissä yleisten alueiden puhtaanapidon kustannukset ovat vuosittain yli 11 miljoonaa euroa. Roskaantumisen ongelmaan puuttuakseen Helsingin kaupunkiympäristön toimialan ympäristöpalvelut käynnisti roskaantumisen hillinnän ohjelman, joka kokoaa Helsingin kaupungin eri toimijoita ja sidosryhmiä vaikuttamaan yhdessä roskaantumisongelmaan. Roskaantumisen hillinnän ohjelma koostuu toimenpideohjelmasta sekä verkostosta, joka yhdistää roskaantumisen kanssa työskentelevät tahot. Roskaantumisen hillinnän ohjelman tavoitteena on koota parhaat ideat käytännön toimenpiteiksi roskaantumisen hillitsemiseksi, puuttua lisääntyvään roskaantuneisuuteen ja sen aiheuttamiin ympäristö- ja terveyshaittoihin, lisätä tietoa ja tietoisuutta roskaantumisen ongelmasta sekä ohjata roskaantumisen hillitsemiseksi tehtävää työtä. Tämä toimenpideohjelma on ensimmäinen laatuaan. Osa toimenpiteistä tähtää roskaantumistilanteen selvittämiseen ja toimenpiteiden tarpeen kartoittamiseen, jotta tulevien ohjelmapäivitysten toimenpiteillä roskaantumiseen pystytään puuttumaan entistä tehokkaammin. Toimenpideohjelman täytäntöönpano tulee edellyttämään lisäresursseja toteutuakseen. Ohjelma on voimassa 2022–2025 ja päivitetään valtuustokauden vaihtuessa vuodeksi 2026.

Kuva: Kuvatoimisto Kuvio Oy / Helsinki Marketing

1.2. Roskan lähteet

Roskia päätyy ympäristöön useista eri lähteistä ja on vaikeaa määrittää eri lähteiden suhteellista merkitystä. Kaupunkialueilla roska on pääasiassa peräisin maa-alueilta. Roskaantumisen syinä ovat asukkaiden ympäristöön jättämät roskat, hulevesien riittämätön puhdistus, viemärien ylivuototilanteet, yhdyskuntajätteen hylkääminen, kadulta poistetun lumen varastointi ja hävitys, tupakantumpeille ja muille roskille tarkoitettujen roska-astioiden riittämättömyys sekä rakennus- ja purkutyömailta tuulen mukana leviävät roskat. Roskaantumiseen vaikuttavat muun muassa totutut toimintatavat, roska-astioiden saavutettavuus, jätehuollon toimivuus ja jätteen ominaisuudet, kuten uudelleenkäyttöpotentiaali ja tuotteen koko.

Roskaantumista on Suomessa tutkittu meriroskan ja rannikkoalueiden näkökulmasta. Maa-alueiden roskaantumista on seurattu vähemmän. Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) Suomen merialueen roskaantumisen lähteet -raportin¹ mukaan luonnonrannoilla roskaa on huomattavasti vähemmän kuin kaupunkirannoilla. Kaupunkirannoilla ja välimuotoisilla rannoilla arviolta noin 74–82 % roskista on peräisin maaperäisistä lähteistä (virkistyskäyttö, valumavedet, rakentaminen ja jätteen hylkääminen, kun taas luonnonrannoilla maaperäisten roskien osuus oli keskimäärin 56 % ja meriperäisten (meriliikenne ja kalastus) 44 %. Rannoilta kerätystä roskasta noin 90 % oli muovia. Kaupunkirannoilla tavallisin roska oli tupakan tumpit, joiden osuus voi lukumääräisesti olla jopa miltei 70 %. Tyypillinen roska rannalla liittyy syömiseen, juomiseen tai tupakoimiseen. Myös valumavesien mukana tulee kaupungista roskaa rannoille. Rakennustyömailta kulkeutuu tuulen ja veden mukana muun muassa pakkausmateriaaleja, styroksinpaloja ja rakennustöihin liittyviä impulssilankoja. Rannoilla lojuva meriroska on vain pieni osa kaikesta siitä jätteestä, joka meriympäristöön ihmisen toiminnasta johtuen päätyy. On arvioitu, että suurin osa meriroskasta on meren pohjalla näkymättömissä. Myös Helsingin kaupungin edustan merenpohjia on kartoitettu ja vuonna 2015 julkaistujen tuloksien mukaan kaikilta tutkituilta alueilta löytyi roskaa². Roskat voivat kulkeutua tuulen, sade- tai valumavesien, virtavesien, eläinten tai ihmisten mukana kauaskin syntysijoiltaan valtioiden rajoista välittämättä. Kun ne ajan myötä hapertuvat ja hajoavat, ei niiden alkuperää pysty päättelemään. Muovin hajotessa aina pienemmiksi palasiksi syntyy mikromuovia, jonka vaikutuksia ympäristölle ja terveydelle ollaan vasta alkamassa ymmärtämään. SYKE on tehnyt Suomen merenrantakaupungeille kyselyn, jolla selvitettiin kaupunkien meriroskan lähteitä ja reittejä ja arvioitiin eri lähteiden roskantuotannon todennäköisyyttä huomioiden paikalliset olosuhteet. Merkittävimäksi yksittäiseksi mikromuovien päästölähteeksi arvioitiin tieliikenne. Päästöjä syntyy tiemerkinnoista sekä kulkuneuvojen renkaiden ja jarrujen kulumisesta. Seuraavaksi tärkeimmäksi arvioitiin tekonurmikenttien kumirouhepäästöt ja muovintuotannon raaka-ainepellettien päästöt. Muiksi merkittäviksi lähteiksi arvioitiin muun muassa huonepöly, tekstiilien pesu ja kosmetiikka. Arvioiden ulkopuolelle jäi kuitenkin ehkä merkittävin mikromuovilähde eli ympäristössä jo oleva muoviroska, joka ajan myötä hajotessaan muodostaa mikromuovia.

Koska roskaa päätyy ympäristöön monista eri lähteistä ja toiminnoista, tulee tehokas roskaantumisen hillitseminen vaatimaan laajaa valikoimaa keinoja ja eri alojen yhteistyötä. Toiminnan taustalle tarvitaan selvityksiin ja kartoituksiin perustuvaa tietoa, joka ohjaa resurssit oikeisiin kohteisiin. Lisäksi tarvitaan toimenpiteitä ehkäisemään roskaantumista, joka perustuu tietämättömyyteen tai välinpitämättömyyteen.

1.3. Nykyiset toimet roskaantumisen hillitsemiseksi

Toimiva jätehuolto on todennäköisesti merkittävin keino roskaantumisen hillitsemisessä. Erilaiset pakkaukset ja kertakäyttötuotteet ovat suurimpia roskaantumisen lähteitä kaupungissa ja niiden päätymistä ympäristöön

¹ Setälä, O. ja Suikkanen, S. (toim.) (2020): Suomen merialueen roskaantumisen lähteet. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 9, 2020

² Majaneva, S. ja Suonpää, A. (2015): Vedenalaisen roskan kartoitus Helsingin edustan merialueella – pilottiprojekti. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 2/2015. Helsingin kaupungin ympäristökeskus.

ehkäistään parhaiten toimivalla jätehuollolla. Jätehuollon järjestämistä säädetään jätelaissa (646/2011) ja sen nojalla annetuissa asetuksissa. Jätelain 72 §:ssä säädetään roskaamiskiellosta. Jätelainsäädännössä säädetään myös roskaamisesta seuraavista sanktioista ja siivousvastuista.

Lakisääteisten keinojen lisäksi Helsingissä on puututtu roskaantumiseen jo pitkään monin keinoin. Vapaaehtoistyön koordinoinnilla edesautetaan talkoiden järjestämistä rannoilla ja viheralueilla ja kaupunkilaiset voivat ilmoittautua puistokummiksi haluamalleen puistolle. Lisäksi useissa eri hankkeissa on etsitty keinoja roskaantumisen estämiseksi ja tietoisuuden lisäämiseksi. SATAKOLKYT-hanke on tehnyt omien talkoiden järjestämisen helpoksi ja vienyt lukuisia koululuokkia ja muita ryhmiä siivoamaan Helsingin rantaviivaa. Itämerihaaste on rantatalkoiden lisäksi järjestänyt nopeiden kokeilujen kierroksen, jolla testattiin uusia innovatiivisia keinoja vähentää roskaa Itämeressä ja sen rannoilla. Muita hankkeita ovat muun muassa Puhuva roskis, Helli Helsinki ja Tati Vihreä. Lisäksi kaupungilla tehdään jatkuvaa työtä jätelain ja ympäristönsuojelulain mukaisissa tehtävissä.

Roskaantumisen hillintä on otettu huomioon myös kaupungin strategioissa ja ohjelmissa. Uudessa kaupunki-strategiassa vuosille 2021–25 on yhdeksi tavoitteeksi asetettu toimiva ja kaunis kaupunki. Strategiakaudella kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että viihtyisän kaupungin perusedellytykset, kuten puistojen ja katujen siisteys, on huomioitu kaikkialla Helsingissä. Kaupunkiympäristön ympäristöohjelmassa 2019–2021 yksi toimenpiteistä oli perustaa Roskaverkosto, jonka tavoitteena on välittää tietoa ja kehittää ennaltaehkäiseviä sekä seurantaa parantavia toimintoja. Helsinki on allekirjoittanut Plastic Declaration-julistuksen vuonna 2019 ja sitä myöten sitoutunut kehittämään strategioita ja toimenpideohjelmia sekä asettamaan aikatauluun sidottuja tavoitteita merkittävälle muoviroskaantumisen vähentämiselle. Kierto- ja jakamistalouden tiekartta edistää materiaalien kiertoa ja ehkäisee lineaarista taloutta, jossa hyödykkeet päätyvät jätteeksi elinkaarensa päätteeksi. Helsinki on myös mukana Kaikki muovi kiertää -kokonaisuudessa, jonka tavoitteena on saada kaikki kierrätyskelpoinen muovi kiertämään entistä tehokkaammin. Helsingin ja Turun kaupunkien yhteisen Itämerihaasteen uusimmassa Itämeri-toimenpideohjelmassa vuosina 2019–2023 on useita roskaantumiseen liittyviä toimenpiteitä erityisesti roskien lähteiden kartoittamiseen liittyen. Helsinki on liittynyt myös Euroopan unionin Green City Accord-liikkeeseen, jonka tavoitteena on tehdä kaupungeista puhtaampia ja terveellisempiä ja jonka yksi viidestä ympäristöhallinnon alueesta on jäte ja kiertotalous.

1.4. Toimenpideohjelman valmistelu

Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelman laatiminen aloitettiin vuonna 2020 työpajatyöskentelyllä kaupungin sisäisten ja ulkoisten asiantuntijoiden kanssa. Työpajoja pidettiin useilla eri teemoilla ja niistä saadut ideat ja toimenpiteet koottiin yhteen toimenpideohjelmaksi vuoden 2021 aikana. Toimenpideohjelman valmistelua ohjasi ohjausryhmä, joka koostuu kaupungin eri toimialojen roskaantumisen parissa työskentelevistä asiantuntijoista sekä HSY:n, SYKE:n, Pidä Saaristo Siistinä ry:n ja Kamupak Oy:n edustajista. Osana ohjelmaa Helsingin kaupungin ympäristöpalvelut toteutti kesällä 2020 kansainvälisen kyselyn, jossa selvitettiin, millä toimenpiteillä muut kaupungit ovat pyrkineet hillitsemään roskaantumista, miten toimenpiteet koettiin ja miten onnistumista seurattiin. 42:lla (noin kolmasosa kyselyyn vastanneista) kaupungeista oli toimenpideohjelma tai vastaava. Kyselyn tuloksista julkaistiin raportti syksyllä 2020³.

Ohjelman laatimisen loppuvaiheessa luonnoksen toimenpiteet arvioitiin kustannusten, virkatyömäärän ja hyödyn perusteella. Arvioinnissa käytettiin kolmiasteista skaalaa (pieni, keskisuuri, suuri). Pieneksi kustannukseksi määriteltiin 0-15 000 euroa, keskisuureksi 15 000-100 000 euroa ja suureksi yli 100 000 euroa. Mahdollisuutta

³ Kaivosoja, A. (2020): Roskaantumisen hillinnän kv-kysely 2020. Kaupunkiympäristön aineistoja 2020:20. Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala, Ympäristöpalvelut.

osallistua arvottamiseen tarjottiin ohjausryhmän jäsenille sekä vastuutahoille. Arvottamisen tuloksia käytettiin hyödyksi toimenpiteiden valinnassa. Lopulliset toimenpiteet valittiin sekä arvottamisen että kaupunkiympäristön johtoryhmän kommenttien perusteella. Toimenpideohjelma esiteltiin kaupunkiympäristön johtoryhmälle alkuvuodesta 2022 ja muokattiin saadun palautteen perusteella.

Kuva: Shoot Hayley / Helsinki Marketing

2. Toimenpiteet

2.1. Yleistä toimenpiteistä

Toimenpiteet on jaettu viiteen kärkihankkeeseen ja muihin toimenpiteisiin. Kärkihankkeet ovat useamman vuoden kestäviä suurempia kokonaisuuksia ja ovat ohjelman erityisessä fokuksessa. Toimenpiteet ovat jaettavissa kolmeen teemaan: viestintä, yleiset alueet ja rakentaminen. Toimenpideohjelman luonnoksessa oli 50 toimenpidettä, joista osa resurssien rajallisuuden vuoksi poistettiin ohjelmasta tällä toimintakaudella, mutta joita voidaan hyödyntää, kun ohjelmaa päivitetään uudelleen vuodelle 2026.

2.1.1. Viestintä

Suuri osa roskaantumisen hillintää on tietoisuuden ja tiedon lisäämistä. Tiheinkään roska-astioiden sijoittelu ei auta, jos astioita ei hyödynnetä. Kaupunkilaisen roskaaminen voi osin johtua tietämättömyydestä. Esimerkiksi tupakantumppien haitallisuudesta ympäristössä eivät kaikki ole tietoisia. Osittain roskaantuminen johtuu ihmisten välinpitämättömyydestä. Silloin ongelmaan puuttuminen on vaikeampaa, mutta tietoisuutta lisäämällä, roskien oikeaoppista hävittämistä helpottamalla ja vaikutusmahdollisuuksia tarjoamalla voidaan ongelmaan parhaiten puuttua.

Vähäroskainen ympäristö motivoi olemaan roskaamatta, kun taas roskainen ympäristö laskee roskaamisen kynnystä. Jokainen kaupunkilainen voi siis vaikuttaa omalla toiminnallaan enemmän kuin ehkä uskookaan. Ensimmäisessä roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelmassa painopiste on viestinnän toimenpiteissä, joilla lisätään monipuolisesti tietoisuutta roskaantumiseen liittyvistä tekijöistä ja näkökulmista. Toisaalta olennaista toimenpideohjelmassa on myös tiedon tuottaminen niiltä osin, kun se on roskaantumisen hillitsemiseksi tarpeellista. On oleellista ymmärtää syitä tahallisen roskaamisen takana, jotta siihen voidaan tehokkaasti puuttua.

2.1.2. Yleiset alueet

Kaupungin viihtyisyyden kannalta on oleellista, että yleiset alueet ovat siistejä ja kutsuvat viettämään aikaa. Ulkona vietetty aika parantaa terveyttä ja hyvinvointia ja lisää kaupungin vetovoimaisuutta. Erityisesti korona-aikana kaupungin puistot ja viheralueet ovat tarjonneet tilan sosiaaliseen kanssakäymiseen. Lisääntynyt puistojen ja muiden yleisten alueiden käyttö näkyy kuitenkin myös roskaantumisen lisääntymisenä, mikä laskee alueiden viihtyisyyttä ja terveellisyyttä.

Kaupunkiympäristön kunnossapitoyksikkö käytti vuonna 2020 puistoalueiden puhtaanapitoon 3,4 miljoonaa euroa, josta noin 700 000 euroa osoitettiin laittomien kaatopaikkojen ja yleisötapatumien siivoukseen sekä merivesialueiden puhtaanapitoon. Katualueiden puhtaanapitoon käytettiin 8,5 miljoonaa euroa. Helsingissä oli keväällä 2020 kaupunkiympäristön toimialan yleisten alueiden kunnossapidon vastuulla yhteensä 7857 roska-astiaa, joiden koko vaihteli 60 litrasta 5 kuutiometriin. Niistä lähes 150 oli aurinkoenergialla toimivia älyroskiksia, jotka puristavat roskat tiiviiksi ja mahdolltavat sisäänsä viisi kertaa enemmän roskaa tavalliseen astiaan verrattuna.

Kunnossapitoon osoitetusta panostuksesta huolimatta roskaisuus ja puutteet roska-astioiden volyymissä ovat tyypillisiä kaupunkilaisten esittämiä huolenaiheita. Erityisen tärkeää on kartoittaa roskaantumisen alttiit alueet ja hyödyntää tietoa roska-astioiden sijoittelussa ja tyhjennysväleissä. Ohjelmassa on huomioitu myös hulevesien mukana kulkeutuva roska ja mikromuovi. Yleisten alueiden roskaantumisen hillintä vaatii resursseja. Uuden astian hankkiminen on kertaluontoinen investointi, mutta tyhjentäminen ja kunnossapito ovat jatkuvaa toimintaa.

2.1.3. Rakentaminen

Rakentaminen ja purkaminen synnyttää valtavasti jätettä. Euroopan tasolla tarkasteltuna noin kolmannes kaikesta ihmisen toiminnasta syntyvästä jätteestä liittyy rakentamiseen. Rakennustyömailta päätyy ympäristöön esimerkiksi panoslankoja sekä erilaisia pakkausmateriaaleja, vaahtomuovia ja styroksinpalasia. Rakentamisen muovit green deal-sopimus vuosille 2020–2027 pyrkii lisäämään merkittävästi kalvomuovien lajittelua ja kierrätystä. Lisäksi tavoitteena on järjestää koulutusta ja tuottaa oppaita hyvästä työmaakäytännöstä ja työmaiden

jätehuoltosuunnitelmasta. Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelmassa huomioidaan erityisesti meritäytöjen aiheuttama roskaantuminen ja hulevesien sekä tuulen mukana työmailta kulkeutuvat roskat.

2.2. Kärkihankkeet

Kärkihankkeet	Toteuttaminen	Vastuutahot ja aikataulu
1. Toimiva verkosto	Kootaan yhteen roskaantumisen hillinnän osalta keskeiset toimijat verkostoksi. Järjestetään verkoston yhteisiä tapaamisia, joissa jaetaan tietoa suunnitteilla olevista ja ajankohtaisista hankkeista ja projekteista sekä muusta toiminnasta. Jaetaan tietoa myös parhaista käytännöistä ja toimiviksi todetuista toimintamuodoista.	YMPA 2022 →
2. Vaikuttava viestintäkampanja	Toteutetaan viestintäkampanja, jossa kerrotaan kokonaisvaltaisesti kaupungin roskaantumisesta ja tuodaan esille myös roskaamisen kustannuksia. a) Toteutetaan selvitys roskaantumisen kustannuksista ja roskaamiseen liittyvistä asenteista b) Suunnitellaan vaikuttava viestintäkampanja ja osallistetaan kumppaneita mukaan kampanjan toteutukseen c) Toteutetaan viestintäkampanja	YMPA, VIEPA, YLA Kunnossapito, Stara 2022 2023 2024
3. Uudet innovaatiot ja toimintatavat	Etsitään ja testataan uusia ratkaisuja roskaantumisen hillitsemiseksi a. kaupungin sisäisillä toimialoilla ja b. yhteistyössä yritysten ja muiden yhteisöjen kanssa (esimerkiksi nopeat kokeilut)	YMPA 2022 →

Kärkihankkeet	Toteuttaminen	Vastuutahot ja aikataulu
4. Roskaantumiselle alttiiden alueiden kartoittaminen ja tulosten hyödyntäminen jäteastioiden sijoittamisessa	1. Tehdään selvitys roskaantumiselle alttiista alueista hyödyntämällä muun muassa Staralta ja RYA kunnossapidolta saatua tietoa. 2. Käytetään selvityksellä saatua tietoa hyödyksi roska-astioiden sijoittelun ja tyhjennysvälien suunnittelussa: a) parannetaan roska-astioiden tyhjennystä lisäämällä roska-astioihin yhteystiedot, johon voi ilmoittaa tyhjennystarpeesta b) lisätään roska-astioita tarpeen mukaan c) korvataan perinteiset roska-astiat älyroskiksilla hiljaisemmilla alueilla ja alueilla, joilla kävijämäärä vaihtelee merkittävästi sesongin mukaan d) lisätään luonnonsuojelualueiden reittikarttoihin opasteet roska-astioiden sijainnista	YMPA, YLA Kunnossapito, KUVA LIIKU 2022–2024
5. Kaupunkilaisten osallistaminen	a) Toteutetaan yhdessä nuorten kanssa roskaantumisesta viestintäkampanja b) Kehitetään puistokummitoimintaa myös luonnonsuojelualueille c) Etsitään tapoja edistää kaupunkilaisten mahdollisuuksia osallistua roskaantumisen hillintään	KUVA NUPA 2023 YMPA, YLA Kunnossapito 2023–2024 YMPA 2022 →

2.3. Muut toimenpiteet

Viestinnän toimenpiteet	Toimenpiteen toteuttaminen	Vastuutahot ja aikataulu
6. Toteutetaan ympäristökoulutus Helsingin alueen rakennuttajille	Toteutetaan ympäristövaikutuksista (melu, kemikaalit, roskaantuminen jne.) koulutus Helsingin alueen rakennuttajille.	YMPA 2022 →
7. Toteutetaan ympäristökoulutus Helsingin venekerhoille ja pursiseuroille	Toteutetaan koulutus veneilyn vaikutuksista ympäristöön (mm. vedenalainen melu, antifouling-maalit, roskaantuminen, luonnossa jäljettömästi liikkuminen).	Itämerihaaste 2022–2023
8. Toteutetaan "Liiku jäljettömästi"-kampanja osana Pysy polulla -kampanjaa	Toteutetaan valistuskampanja jäljettömästä ja roskattomasta liikkumisesta luonnossa ja suojelualueilla.	YMPA 2023
9. Toteutetaan Mahanpuruja muovista -kampanja	Toteutetaan Pidä Saaristo Siistinä ry:n kehittämä kampanja, jossa kaivonkansien ympärille tulee informatiivinen tarra. Kampanja lisää tietoisuutta siitä, että hulevedet johdetaan lähes kaikkialla puhdistamatta suoraan lähimpään vesistöön.	HSY, Itämerihaaste, VIEPA 2022
10. Lisätään tietoisuutta jätelavojen tilaamisesta	a. Toteutetaan tiedotuskampanja jätteiden hylkäystä vastaan b. Selvitetään mahdollisuutta tarjota jätelavoja yhteiseen käyttöön sesonkiaikana c. Tilataan jätelavoja yhteistyössä asiakkaiden kanssa	YMPA, VIEPA, YLA Kunnossapito 2023–2024

Kuva: Kuvatoimisto Kuvio Oy / Helsinki Marketing

Yleisten alueiden toimenpiteet	Toimenpiteen toteuttaminen	Vastuutahot ja aikataulu
11. Edistetään kaupungin sisäistä yhteistyötä ja tiedonkulkua tapahtumien vastuullisuusperiaatteisiin sekä ympäristövaikutuksiin liittyen	a. otetaan Stara osaksi tapahtumien kenttä- ja koordinaatioryhmiä, b. lisätään ryhmien välistä viestintää esimerkiksi yhteisillä tapaamisilla ja/tai Teams-kanavan kautta sekä c. varmistetaan, että oikeat tahot ovat mukana ja tietoisia eri vastuutahoista ja niiden toiminnasta.	YMPA 2022 →
12. Huomioidaan hulevedet kaavoituksessa	Kaavoituksessa otetaan huomioon hulevesien käsittelyyn liittyvät seikat riittävässä laajuudessa tapauskohtaisesti.	ASKA 2022 →

Yleisten alueiden toimenpiteet	Toimenpiteen toteuttaminen	Vastuutahot ja aikataulu
13. Parannetaan pien-venesatamien jätteiden keräystä uuden alusjätedirektiivin edellytysten mukaisesti	Parannetaan erityisesti septi- ja pilssijätteen keräyspaikkojen saatavuutta sekä jätteiden lajittelumahdollisuuksia	KUVA LIIKU 2022 →
14. Edistetään romu-alusten käsittelyyn liittyvää lainsäädäntöä ympäristön suojelemiseksi	Tehdään aloite lainsäädännön muuttamiseksi siten, että romualuksiin voidaan puuttua jo varhaisessa vaiheessa ja nopeammalla käsittelyllä kuin nyt.	YMPA, AKV 2023
15. Pidentetään Sortti-asemien aukioloaikoja.	Pidentetään Sortti-asemien aukioloaikoja viikonlopuille, jotta viikonloppuisin tapahtuvaa jätteiden hylkäämistä voitaisiin ehkäistä.	HSY 2022 →
Rakentamisen toimenpiteet	Toimenpiteen toteuttaminen	Vastuutahot ja aikataulu
16. Päivitetään Helsingin työmaavesiohje ja osallistutaan pääkaupunkiseudun (PKS) työmaavesioppaan laatimiseen	Työmaavesiohjeen päivityksessä ja PKS-työmaavesioppaan laadinnassa huomioidaan: a. työmaiden aiheuttaman roskaantumisen hillitseminen b. hulevesien hallinta niin, että roskat eivät kulkeudu työmailta veden mukana. Valmistelussa tehdään yhteistyötä rakentajien kanssa. Valvotaan resurssien mukaan, että rakentajat toimivat ohjeiden mukaisesti.	YMPA 2022
17. Ehkäistään meritäyttöjen aiheuttamaa roskaantumista	Huomioidaan työmaita koskevissa sopimuksissa meritäyttöjä koskeva roskaantumisen hillintä: a. Suunnittelun yhteydessä huomioidaan toimenpiteet roskaantumisen estämiseksi esim. suojapenkereet puhtaaksi seulo- tusta materiaalista, suojaverhojen käyttö ym. b. Tunnelityömaille valvotaan ja korostetaan ruiskubetoni ym. jätteiden oikeaa käsittelyä.	YLA Omaisuuksienhallinta 2022 →

3. Toteutus ja seuranta

Monet Roskaantumisen hillinnän toimenpiteet edellyttävät pitkäjänteistä ja jatkuvaa toimintaa. Toisaalta osa toimenpiteistä on luonteeltaan lyhyempikestoisia pilotointeja, joiden avulla kokeillaan uusia innovaatioita ja siten tuetaan uutta liiketoimintaa. Useat toimenpiteet edellyttävät myös yhteistyötä eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Sen vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että toimenpideohjelmaa koordinoidaan ja sen edistymistä seurataan keskitetysti. Vuodesta 2022 lähtien työn määrää roskaantumisen hillinnän ohjelmassa lisäävät toimenpideohjelman käynnistyminen (mm. edistymisen seuranta ja raportointi), kaupunkilaisten ja yhteisöjen osallistaminen, yritys yhteistyö mm. start up –yritysten kanssa, toimenpideohjelman edistäminen kaupungin sisäisten toimijoiden ja sidosryhmien kanssa mm. yhteistyötä ja viestintää lisäämällä sekä roskaantumisen hillinnän verkoston ylläpito ja kehittäminen. Vuodelle 2022 on Roskaantumisen hillinnän ohjelmaan varattu 30 % koordinaattorin henkilöresurssi ja 50 % projektiasiantuntijan henkilöresurssi. Vastaava resursointia tarvitaan myös tulevana vuosina ohjelman edistämiseksi.

Roskaantumisen hillinnän ohjausryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa seuraamaan toimenpideohjelman toteutuksen edistymistä. Ohjelmakauden päätyttyä ohjelman toteutumisesta ja vaikuttavuudesta raportoidaan kaupunkiympäristölautakunnalle.

Lyhenteitä

Toimintaohjelmassa käytettyjä organisaatioiden sekä kaupungin toimialojen, palveluiden ja osastojen lyhenteitä.

HSY – Helsingin seudun ympäristöpalvelut

KUVA – Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

LIKU – Liikuntapalvelut

NUPA – Nuorisopalvelut

KYMP – Kaupunkiympäristön toimiala

MAKA – Maankäyttö ja kaupunkirakenne

ASKA – Asemakaavoitus

PALU – Palvelut ja luvat

YMPA – Ympäristöpalvelut

AKV – Alueiden käyttö ja valvonta

RYA – Rakennukset ja yleiset alueet

YLA – Yleiset alueet

Kuvailulehti

Tekijä	Kaupunkiympäristön toimiala / Ympäristöpalvelut
Nimike	Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelma 2022–2025
Sarjan nimike	Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön julkaisuja
Sarjanumero	2021:27
Julkaisuaika	2022
Sivuja	18
Liitteitä	-
ISBN	978-952-386-020-9
ISSN	2489-4230 (verkkojulkaisu)
Kieli, koko teos	Suomi
Kieli, yhteenveto	Suomi

Tiivistelmä:

Helsingin roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelman 2022–2025 tavoitteena on vähentää roskaamista ja roskan määrää kaupungissa. Toimenpideohjelmaan on koottu parhaat ideat käytännön toimenpiteiksi roskaantumisen hillitsemiseksi. Tavoitteena on lisätä tietoa ja tietoisuutta roskaantumisesta ja sen aiheuttamista ympäristö- ja terveyshaitoista, tehostaa jätehuollon toimivuutta sekä ohjata roskaantumisen hillitsemiseksi tehtävää työtä.

Toimenpiteet on jaettu kärkihankkeisiin ja muihin toimenpiteisiin. Muut toimenpiteet on jaettu kolmeen teemaan: viestintä, yleiset alueet ja rakentaminen. Ohjelmaa on työstetty työpajoissa, joihin osallistui asiantuntijoita sekä kaupungin sisältä, että ulkopuolelta. Työtä koordinoi kaupungin ympäristöpalveluiden ympäristöseuranta- ja -valvontayksikkö. Ohjelma kattaa valtuustokauden 2021–2025 ja on tarkoitus päivittää seuraavalle valtuustokaudelle alkaen 2026. Osa toimenpiteistä tähtää roskaantumistilanteen selvittämiseen ja toimenpiteiden tarpeen kartoittamiseen, jotta tulevien ohjelmapäivitysten toimenpiteillä roskaantumiseen pystytään puuttumaan entistä tehokkaammin.

Avainsanat: Roskaantumisen hillintä, roskaantuminen, roskaaminen, toimenpideohjelma

Helsinki

Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii Helsingin kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta, rakennusvalvonnasta sekä ympäristöön liittyvistä palveluista.